

**NOTY, KOMENTARZE,
RECENZJE, SPRAWOZDANIA**

**SPRAWOZDANIE Z 9. WALNEGO ZGROMADZENIA
STOWARZYSZENIA BIBLISTÓW POLSKICH (SBP)
I 50. SYMPOZJUM BIBLISTÓW POLSKICH**

Piotr Briks

Ks. Cezary Korzec

Wydział Humanistyczny i Wydział Teologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego
Szczecin

Na miejsce obrad jubileuszowego 50. Sympozjum Biblistów Polskich obrano Warszawę. Zwyczajem lat poprzednich sympozjum poprzedziło walne zgromadzenie Stowarzyszenia Biblistów Polskich (SBP), które odbyło się 18 września w gmachu warszawskiego Metropolitalnego Seminarium Duchownego.

Zgromadzenie otworzył i przewodniczył mu ks. prof. Waldemar Chrostowski, pełniący funkcję przewodniczącego Stowarzyszenia. Na samym wstępie miało miejsce wspomnienie zmarłych członków SBP: ks. dr. Mariana Ejsmonta i ks. bp. Jana Bernarda Szłagi, których szersze biogramy znajdują się w *Zeszytach Naukowych SBP* (zob. nr 9 (2012) 501–513).

Następnie została przedstawiona sytuacja SBP. W ocenie przewodniczącego Stowarzyszenia stale się rozwija. Świadectwem tego są: ciągle rosnąca liczba jego członków oraz ich kolejne awanse naukowe. W tym kontekście przewodniczący skierował słowa zachęty do wzajemnego wspomagania się na drodze pokonywania kolejnych etapów kariery naukowej, co jest konieczne w perspektywie zmian ustawowych w szkolnictwie wyższym. Mówiąc o przyszłości, zwrócił uwagę na kolejny rok, który będzie czasem wyborów nowego zarządu SBP.

Resztę czasu przeznaczono na wysłuchanie sprawozdania skarbnika SBP, które zostało jednogłośnie przyjęte, i wolne głosy. Te ostatnie stały się okazją do zwrócenia uwagi na wkład polskich biblistów, członków Stowarzyszenia, w ruch pielgrzymkowy. Ma to charakter fachowej i kompetentnej obsługi grup udających się zwłaszcza w kierunku Ziemi Świętej, Turcji czy Grecji. Kolejne głosy dotyczyły sprawy nawiązania współpracy z zagranicą, zwłaszcza z tą najbliższą. Mogłoby to polegać na zaproszeniach do udziału w spotkaniach SBP skierowanych do naukowców z Czech, Słowacji i innych krajów sąsiednich. Przewodniczący SBP przedstawił sylwetkę kandydata na członka honorowego SBP, ks. prof. bp. Kazimierza Romaniuka. W tajnym głosowaniu wniosek został przyjęty.

Wydarzenie zawiązania Towarzystwa Biblijnego we Lwowie w roku 1924, jako stojącego na początku historii sympozjów biblistów polskich, wskazał ks. prof. W. Chrostowski w pierwszym referacie otwierającym w środę 19 września obrady jubileuszowego sympozjum. Pierwszy zjazd zintegrowanych polskich środowisk biblijnych miał miejsce w 1937 roku w Krakowie. W jego trakcie 31 polskich biblistów podjęło inicjatywę uczczenia zbliżającego się Tysiąclecia Chrztu Polski (rok 1966) przygotowaniem nowego przekładu Biblii z języków oryginalnych na język polski. Inicjatywa została zatrzymana przez wybuch II wojny światowej. Dziesięć i rozproszenie polskiego środowiska teologicznego wskutek działań wojennych i powojennej walki z Kościołem praktycznie uniemożliwiło realizację projektu. Powojenne spotkania polskich biblistów miały miejsce w 1958 roku w Lublinie, podczas spotkania rektorów seminariów duchownych. W jego trakcie wyodrębniono sekcję biblijną. Kolejne spotkanie, w 1959 roku w Krakowie, należy uznać za początek tradycji spotkań biblistów.

Ks. prof. Antoni Tronina w swoim wystąpieniu przedstawił zmienne losy „lubelskiej szkoły biblijnej”. Ze szczególną uwagą potraktował trudny okres rządów komunistycznych w Polsce i prób wpływania przez władzę na funkcjonowanie katolickiej uczelni lubelskiej. Wystąpienie w wielu miejscach miało charakter osobistego świadectwa o ludziach i wydarzeniach.

Pan prof. Krzysztof Mielcarek podjął się zadania przybliżenia istotnej dla bibliistyki ubiegłego stulecia kwestii Jezusa historycznego, ze szczególnym uwzględnieniem na tym polu zasług śp. ks. prof. Józefa Kudasiewicza. Na podkreślenie zasługuje fakt, że ks. prof. Kudasiewicz, będąc trwale związany z „lubelską szkołą biblijną”, podjął wysiłek polemiki nie tylko z przedstawicielami badań nad Jezusem historycznym na Zachodzie, ale i owocnie odpierał ataki rodzimej krytyki materialistycznej interpretującej w kluczu ideologicznym osiągnięcia współczesnych badań biblijnych.

Dyskusja, która wywiązała się po referatach, ubogaciła znacznie ich treść o wspomnienia osobiste obecnych na sali biblistów, świadków osób i wydarzeń przywołanych w referatach. Przypomniano fakt, że Biblia Tysiąclecia w pierwotnym projekcie miała otrzymać nazwę Biblii Tynieckiej. Dzięki świadectwu płynącemu z osobistych wspomnień

śp. o. prof. Augustyna Jankowskiego można było ocenić jego udział w tym tak ważnym dla powojennego środowiska biblijnego w Polsce projekcie.

W kolejnym dniu obrad głos zabrali przedstawiciele różnych polskich środowisk teologicznych, prezentując ich dorobek w ostatnim pięćdziesięcioleciu. Jako pierwszy głos zabrał ks. prof. Dariusz Kotecki, wygłaszając referat *Studium Pisma Świętego na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (2001–2012)*. Przedstawił jedenaście lat działalności Wydziału Teologicznego w Toruniu oraz pracujących w jego strukturach biblistów. Podkreślił zasługi ks. prof. W. Chrostowskiego dla początków badań biblijnych w tym ośrodku naukowym. Po przedstawieniu i scharakteryzowaniu pracowników naukowych przeszedł do omówienia kierunków prowadzonych badań. Wśród nich pewną specjalnością są badania interdyscyplinarne: biblistyczno-filozoficzne (antropologia biblijna) i biblistyczno-historyczne (egzegeza średniowieczna). Ten ostatni projekt otrzymał grant państwowy. Jest to jedyny grant przyznany Wydziałowi Teologicznemu na projekt naukowy.

Wkład biblistów (archi)diecezji katowickiej w polską biblistykę przedstawił ks. dr Tomasz Kusz. Bibliści tego środowiska kształcili się w środowiskach krajowych i zagranicznych przedwojennych (Wrocław, Kraków) i powojennych (Lublin, Rzym, Jerozolima, Katowice). Kierunki prowadzonych badań zależały od osobistych zainteresowań każdego z biblistów, na przykład były to: filologia biblijna, archeologia, poszczególne teksty (Jk, Mk) czy tematy (cierpliwość, Arka Przymierza). Wśród publikacji na uwagę zasługują tłumaczenia ksiąg biblijnych (na przykład Koh, Proroków Mniejszych, część Psalmów, Jk), wydawnictwa ciągłe i artykuły. Bibliści katowiccy aktywnie uczestniczą w ruchu pielgrzymkowym do Ziemi Świętej. Za przełomowy w rozwoju tego środowiska biblijnego referujący uznał rok 2005, w którym powołano Wydział Teologiczny i w jego ramach badania biblijne prowadzone przez śląskich biblistów otrzymały instytucjonalne wsparcie.

O. dr Leszek Balkiewicz OFM skierował uwagę zebranych na wkład naśladowców św. Franciszka w rozwój biblistyki polskiej. Ze względu na ilość gałęzi rodziny franciszkańskiej w komunikacie skupił się na personaliach. Przywołał postać zasłużonego biblisty ojca Wiesława Rosłona (franciszkanina konwentualnego), absolwenta Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Studia biblijne podjął on w Rzymie w latach 1958–1960. Zmarł w 1993 roku w Padwie. Pozostawił bogatą spuściznę skoncentrowaną na dydaktyce języków biblijnych: hebrajskiego i greckiego oraz komentarz do Rdz 1–3. Kolejną przywołaną postacią był o. Juliusz Synowiec, student KUL i PIB, związany z Krakowem. W jego dorobku naukowym dominują dzieła dotyczące Starego Testamentu. Zmarł w 2007 roku. Mniej znaną postacią jest zmarły w 2011 roku o. Damian Szojda związany z Katowicami. Studia biblijne ukończył na KUL-u. Wykładał w seminarium oo. franciszkanów w Katowicach-Panewnikach, specjalizując się w archeologii i geografii biblijnej, a także w tradycji janowej. Żyjącym i aktywnym biblistą pochodzącym z rodziny

franciszkańskiej jest o. Hugolin Langkammer, student KUL i PIB, wieloletni wykładowca i kierownik instytutu biblijnego na KUL-u. Różnorodność jego dorobku naukowego nie pozwala na zwięzłą systematyzację, tym bardziej, że mimo podeszłego wieku o. Hugolin nadal publikuje swoje badania biblijne. Do młodszej generacji franciszkańskich biblistów należą o. Adam Sikora i o. Marian Arndt – obaj studenci KUL-u, aktywnie działający na różnych polach badań biblijnych.

Wystąpienie dominikanina o. lic. Pawła Trzopka nie dotyczyło wkładu biblistów pochodzących z tej gałęzi życia zakonnego w polską biblistykę, lecz w referacie *Polscy bibliści w Ecole Biblique et Archeologique Francaise w Jerozolimie – historia i perspektywy* przedstawił on wkład środowiska jerozolimskiej szkoły biblijnej w formację polskich biblistów.

Jednym z pierwszych polskich studentów w tej renomowanej uczelni biblijnej był ks. Aleksander Czerkawski, który odbył swoje studia w latach 1899–1902. Kolejni studenci przybyli tam przed I wojną światową. W latach 1921–1927 studiował tam Eleazar Sukenik urodzony w Białymstoku. Polskim dominikaninem studiującym w Ecole Biblique był ojciec Andrzej Fit. Przybył on do Jerozolimy w 1927 roku. Studia archeologiczne pozwoliły mu na publikację z tej dziedziny. W latach 30. studiował tam ks. Witold Gronkowski, tłumacz Biblii Poznańskiej. Po II wojnie światowej: o. Józef Paściak, ks. J.T. Milik, który przybył około 1952 roku i szybko został włączony do zespołu studiującego rękopisy qumrańskie. Wśród studentów uczelni byli wybitni polscy bibliści: ks. prof. Józef Homerski i ks. prof. Michał Bednarz. Od lat 70. liczba studentów rośnie (ks. Andrzej Strus, o. Edward Kaczyński). Pierwszy polski profesor wykładający w Ecole Biblique to o. Krzysztof Modras (1994–2009). Ks. M. Wróbel obronił pierwszy doktorat. Zaraz po nim uczynili to ks. Adam Kubiś i ks. Napora. W przygotowaniu jest praca dyplomowa o. Łukasza Popko. W części poświęconej perspektywom uczelni, mogących poszerzyć pole współpracy z polskimi biblistami, są dwa projekty wirtualne. „Biblia w swoich kulturach” jest projektem zmierzającym do przygotowania komentarza o historii wpływu Biblii na kultury i społeczeństwa. Drugi z projektów trwa od 2008 roku i jest nim cyfryzacja biblioteki Instytutu.

W trakcie dyskusji zwrócono uwagę na niepodniesiony do tej pory aspekt historii polskiej biblistyki, jakim są wydawnictwa biblijne. Szczególną zasługę na tym polu należy przypisać wydawnictwom: św. Jacka czy św. Wojciecha, które w najtrudniejszych czasach rządów komunistycznych publikowały książki biblijne. W nowej sytuacji dużą aktywność wykazują wydawnictwa Biblos i Vocatio – wyraża się ona w wydawaniu ważnych serii biblijnych.

Ostatnią sesję symposium otworzył referat ks. prof. dr. hab. Stefana Szymika *Nauka o natchnieniu i prawdzie Pisma Świętego Vaticanum II w recepcji biblistyki polskiej*. Zgromadzony przez referującego materiał został podzielony na trzy okresy czasowe: przed Soborem, w czasie Soboru i po Soborze. W pierwszym z nich na uwagę zasługuje dorobek

ks. Michała Petera i ks. Józefa Homerskiego. Okres drugi był związany z wysiłkiem publikacji tekstów soborowych i ich pierwszymi komentarzami ze strony ks. M. Petera, ks. Henryka Bogackiego, ks. Andrzeja Klawka, ks. J. Kudasiewicza i o. Augustyna Jankowskiego. W tym czasie pojawił się komentarz ks. J. Homerskiego dotyczący bezpośrednio zagadnienia natchnienia. Lata 1970–1990 to czas recepcji. Wówczas ukazały się: traktat o natchnieniu ks. Stanisława Łacha, omówienia współczesnej problematyki natchnienia ks. J. Kudasiewicza w książce *Biblia – Kościół – Nauka*. Abp Henryk Muszyński przygotował nowe kompletne omówienie zagadnienia natchnienia biblijnego, wydając je najpierw w artykułach, a następnie w książkach. Po 1990 roku ukazała się ważna pozycja ojca Pawła Leksa *Słowo Twoje jest prawdą* (1997) oraz ojca Juliana Synowca *Prawda Pisma Św.* (2001).

Zagadnienie recepcji biblijnego nauczania Soboru podjął kolejny prelegent, ks. dr Cezary Korzec. Komunikat *Biblijna myśl Soboru Watykańskiego II w polskich czasopismach społeczno-religijnych lat sześćdziesiątych* przyjął formę kalendarium soborowych prac nad *Konstytucją o Objawieniu Bożym* wyprowadzonego z artykułów w polskiej prasie tego okresu. Prześledzenie wydarzeń, które zarejestrowali polscy publicyści, wraz z ich komentarzami pozwala na ocenę stanu świadomości biblijnej grup odbiorców, do których zwracały się takie czasopisma, jak: „Znak”, „Więź”, „Życie i Myśl” oraz „Tygodnik Powszechny”.

Oba ostatnie wystąpienia wzbudziły ożywioną dyskusję. Była ona świadectwem aktualności podjętych zagadnień. Ks. prof. Henryk Witczyk podzielił się swoim doświadczeniem prac w Papieskiej Komisji Biblijnej, która aktualnie opracowuje zagadnienie natchnienia biblijnego.

Na zakończenie sympozjum głos zabrał przewodniczący SBP. W ostatnich słowach zachęcił do kontynuacji pracy badawczej, zwłaszcza w perspektywie zmieniających się zasad funkcjonowania uczelni wyższych. Zauważył także, że w kolejnym roku będą miały miejsce wybory do zarządu SBP, dlatego należy zastanowić się nad kandydatami do prezydium. Zapowiedział termin i miejsce kolejnego walnego zebrania SBP, które odbędzie się w Toruniu 17 września 2014 roku. Sympozjum odbędzie się w dniach 18–19 września.

50. sympozjum SBP miało charakter wyjątkowy za sprawą okrągłego i czcigodnego jubileuszu. Należy jednak podkreślić, że jego przeżycie nie miało charakteru akademijnotowarzyskiego. Przyjęta od lat formuła naukowo-studyjna spotkań, wokół której organizują się inne wydarzenia: codzienna Msza św., wspólne posiłki, zwiedzanie ważnych miejsc, spotkania kularowe, umożliwiła także i w tym przypadku w pogłębiony sposób przeżyć ten czas i wydarzenie jubileuszu. Przygotowane referaty odnosiły się do przeszłości, ukazując trudne drogi polskiej biblistyki, ale też zachęcały do podejmowania wyzwań płynących z terażniejszości.